

a vallásból meríthető erkölcsi ráhatások kiaknázásával. Minthogy pedig hivatalos nevelő a kérdésnek orvosi részében nem nyilatkozhatik a szakember biztosságával és tekintélyével, okosan tette a szerző, hogy a címlap tanúsága szerint orvossal is átnéztette munkáját.

Mind a három mű a legnemesebb szándék szülötte, és mindegyik értékes a maga nemében. N.

Philipp Michels: Blick in die Zukunft des Bildungswesens Gehörloser Vortrag, gehalten auf der Samuel Heinicke Jubiläumstagung des Bundes deutscher Taubstümmenlehrer. Sonderabdruck aus dem Versammlungsbericht. Selbstverlag des Bundes. Leipzig, 1927. (N. 8-r., 24 l.)

A szerző a siketnémák nevelő-oktatását úgy is, mint jeles gyakorlati szakember, úgy is, mint a gyógypedagógiai tanárképző előadó tanára alaposan ismeri s e mellett széleskörű nyelvtudása lehetővé teszi, hogy a németen kívül az angol, francia és amerikai kútforrásokból is meríthessen.

Előttünk lévő művében kritikai szemlét tart a siketnémaoktatás mai eredményei felett, azokkal nincs megelégedve és keresi a hibák orvoslásának eszközeit.

Hogy állásfoglalását jobban megérthessük, tudnunk kell, hogy a jelelést s a jeleléssel való beszédet a siketnéma-intézetekben ma már nem tanítják, a hangos beszédet s a beszédnek mások ajakáról való leolvasását alapozzák a siketnémák oktatása. A szakemberek a jelbeszédet károsnak ítélik és arra törekcszenek, hogy a siketnémák egymás közt is hangos beszéd útján társalognanak, mert csak így lehet őket elzárkózottságukból kiemelni s a beszélő társadalomba beilleszteni. A siketnémák viszont a jelbeszédet szeretik, az az ő — hogy úgy mondjam — anyanyelvük. Az intézetekbe összekerült kis siketnémák csakhamar találják ki jelbeszédet maguknak s egymás közt azon társalognak. Az újonnan bekerülő siketnéma. gyermekek ezt a jelbeszédet csakhamar megtanulják s folyik a jelbeszéd, ami — természetesen — a hangos beszéd rovására megy. A jelelő siketnémák pedig kirekesztődnek a beszélő társadalomból s épp az ellenkező célt érik el, mint amit az intézetek tűztek maguk elé.

A szerző a siketnémák hangos beszédének a híve s mindenáron ennek eredményesebbé tételére törekszik, ennek akadályait igyekezik eltüntetni.

Mindenekelőtt megállapítja, hogy ha a siketnémaoktatás külső képét, a palotaszerű intézeteket, azok felszerelését és a rájuk fordított nagy összegeket vesszük, talán sok történt, de a palotaintézetek szerinte sokkal nagyobb méretűek, semhogy a siketnémák élőbeszéde betölthetné őket. Mert ha a siketnémaintézetek legfőbb célját, a hangos beszéd megtanítását tekintjük, be kell látnunk, hogy a társadalom nagy anyagi hozzájárulása, a szakemberek önfeláldozó munkája ellenére a siketnémák a fényes intézetekben alig-alig tanulnak meg beszélni.

Mi ennek az oka, hogyan lehetne ezen segíteni?

Azt mondja, behatóbban kell foglalkozni a siketnémaoktatás segéd-tudo-

mányaival, a fonetikával, a beszédhangok tudományával. De mivel a némák beszédtanításában nemcsak hangokkal, hanem főleg beszélő mozgásokkal van dolgunk s ezekkel eddig nem foglalkoztunk eléggé, ezután erre kell nagy figyelmet fordítanunk, úgyszintén a beszéd lélektanára.

De a szaktudományokkal egyedül még nem jutunk messzire. Hogy a némaságot átváltoztathassák beszélőképesévé, át kell szervezni a mai intézeteket is úgy, hogy minden siket, minden rosszul halló, minden beszédhibás gyermek megtalálhassa azt a helyet, ahol eegítenek rajta.

Az eredményes beszédtanítás érdekében elsősorban meg kell szüntetni a mai zárt intézeti rendszert, s a siketnéma gyermeket egykorú beszélő gyermekek közé kell beosztani. Mert a mai rendszer, mikor intézetbe zárja és elkülöníti a siketnémaikat, megfosztja őket a legtermészetesebb nevelő környezettől: a beszélő gyermekek társaságától. Épp az ellenkező célt éri el, mint amire törekszik, kiskorban elkülöníti a siketnémaikat, s ezzel megnehezíti, hogy később beilleszkedjenek a beszélők társadalmába.

A szerző ezt helyteleníti, szerinte nem szabad a siketet a halló gyermektől elkülöníteni. A normális gyermekek körébe osztott siketek, gyógypedagógiai beszédtanítás mellett, éppúgy beszélnek majd, értelmük és erkölcsi érzésük éppúgy fejlődik, mint halló társaiké.

Végül meggyőző indokolással sürgeti a szerző, hogy a női tanerők a siketnéma beszédtanításába nagyobb számban bevonassanak.

Michels Fülöp bátor hitvallónak bizonyult, mikor ezeket az eszméket a német szakemberek kongresszusán, a palotaintézetek hazájában előadta. Hogy szavai nem hangzottak el a pusztaban, hogy felfigyeltek rá, arról tanúságot tesz szakfolyóiratuk.

De fel kell rá figyelniük itthon is, annyival inkább, mert a szerző gondolatai nem először hangzottak el nálunk.

Mindnyájan egyetértünk abban, hogy a siketnéma élőbeszéde minden intézetnél, minden tantervnel fontosabb. És ha ezek valóban útját állják a beszédtanítás eredményének, ne késlekedjünk, tegyük el azokat az útból és győzzön a jobb. Ajánlanám, adjanak módot a szerzőnek, hogy elgondolása szerint, intézet nélkül szervezzen és vezessen egy ilyen elemi iskolába beosztott kis siketnémacsoportot. Az ilyesmi költségtöbbletet alig okozna és akár a helyeslők, akár az ellenzők álláspontját erősítenék meg az ott szerzett tapasztalatok, igen sok tanulságot meríthetnének belőlük. *Eltes Máttyás.*

Hermann Schwartz: Pädagogisches Lexikon. I. kötet. Bielefeld és Leipzig. 1928. Velhagen & Klasing kiadása. XII + 1338 hasáb.

A tudományok fejlődésével kapcsolatos új s újabb eredményeknek könnyen hozzáférhető áttekintése már jórégen megérlelte a lexikonok és enciklopédiák műfaját. Ma, a találmányok és felfedezések korában, az ilyen összefoglaló, gyűjteményes munkák a szakemberek és a laikusok részére egyaránt nélkülözhetetlenebbek, mint valaha. Bizonyosság erre, hogy az utóbbi években nálunk is szinte rohamosan jelennek meg a legkülönbözőbb lexikonok: iro-